

Guinea, el llarg ca

Comparteixen ciutadania i exili, encara que pertanyen a ètnies diferents. La dictadura de Teodoro Obiang els ha impedit d'habitar a la seva terra, els ha convertits en uns exiliats quasi permanents, ens uns veïns més de Catalunya. Feia massa que no parlaven, que els guineans no parlaven... Les diferències polítiques, culturals, les trajectòries personals distintes i l'inevitable desarrelament els ha separats per força. Però a pocs dies vista de les eleccions municipals del dia 17 de setembre han decidit de trobar-se. Són, d'una banda, Simplicio Nsué Avoro, president del Partit pel Progrés a Barcelona, i Gabi Moto, germà del destacat líder guineà del mateix cognom. D'una altra, els membres de la Lliga Guineana pels Drets Humans: Martín-Endje Ngonde Maguga, Clotilde Vaz de Vençao Molay, Evaristo Oko Kongwe i Esteban Mba Nchama.

EL TEMPS. La Guinea Equatorial sembla que va entrant en un llarg i costós procés de democratització. Caldrà que el país es doti d'un marc constitucional apropiat. Des del vostre punt de vista, com la veieu, aquesta qüestió?

SIMPLICIO NSUÉ. La constitució com a instrument de convivència d'un país qualsevol, creiem que ha de ser la veu de totes les forces polítiques. Haurà de ser una constitució pactada que contingui tots els aspectes bàsics de la convivència..., que determini els tres poders: executiu, legislatiu i judicial.

GABI MOTO. Nosaltres ja vam fer un programa, l'any 93, que tenia en compte una constitució. Vam constatar, així mateix, que hi havia països que no en tenien d'escrita. També es va parlar de la constitució anterior, la de l'any 68 que va venir de la mà de la independència. Potser seria interessant de recórrer-hi i de recuperar-la, tant com fos possible, tot adaptant-la a la realitat actual de la nostra societat. S'hauria de pactar entre tots, entre totes les ètnies del país, entre tot el conglomerat social. És una qüestió complicada de fer, tant des de dins del país com des de l'exili.

CLOTILDE VAZ. El que acaba de dir Gabi Moto està molt bé sobre el paper. Una constitució que respecti les ètnies: aquesta ha de ser la base fonamental per a entrar en un procés democràtic.

MARTÍN-ENDJE. Bé, hem de partir del punt de vista que la constitució que ens van ator-

El dia 17 de setembre la Guinea Equatorial tindrà eleccions municipals. Una ocasió electoral atorgada pel dictador Teodoro Obiang. El petit país africà, sumit en la corrupció i pendent de la necessària democratització, reclama ara l'atenció de les potències occidentals. EL TEMPS ha volgut, aprofitant l'esdeveniment, convocar una taula rodona amb membres destacats de la comunitat guineana a Catalunya.

gar amb la independència és tècnicament ben feta, però que hi manquen molts aspectes fonamentals. És una constitució que no té en compte el fet interètnic i cultural de la Guinea Equatorial. No es pot cercar una unitat nacional seguint aquell principi tan franquista, oi? Un principi que, cal dir-ho, va tenir una vigència de quaranta anys sense obtenir cap resultat. Si no es regulen aquests aspectes interètnics, tard o d'hora arriben les guerres. Vull dir que actualment hi ha una ètnia que asserveix les altres.

S. N. Mira, Martín, jo no sóc jurista ni historiador. Tampoc no sé si mai s'ha fet cap constitució des de l'exili. Però crec que, si se n'ha de fer cap, haurà de ser des de la Guinea. El problema que planteja Endje de les ètnies és, en el fons, un problema de desconeixement entre nosaltres, entre cultures diferents. Haurem de propiciar un acostament. I a més no hem de perdre de vista que a la Guinea totes les ètnies sofrim el mateix règim. Vaig estar un any a Malabo i no vaig veure que la misèria tingués color o ètnia. Tant pateix un bubí, o un annobès, com un fang. El multietnicisme per tant no ha de ser un obstacle, ha de ser un avantatge. hem d'aprofitar la riquesa que ens aporta aquesta diversitat.

C. V. D'acord, però si parlem d'ètnies, és perquè el problema existeix. Abans de la independència, abans de l'any 1968, vivíem en pau, ningú no treia aquest tema, què passa ara?

S. N. Dignes-ho tu.

C. V. Tu dius que tot el món sofreix misèria, però quina ètnia és la que en surt menys perjudicada?

S. N. Bé parlaríem de grups, però no de clans o d'ètnies.

C. V. Siguem realistes amb els fets; la misèria té unes arrels.

G. M. Com a membre de l'ètnia fang, el que sempre m'ha molestat més és que perquè governa un fang em considerin també a mi un genocida. Mira, estem d'acord en un punt fonamental i és que la futura constitució guineana ha de tenir en compte la qüestió ètnica. Haurem d'afrontar-la, seure i parlar-ne.

M. N. Això que plantegeu vosaltres, la forma, ja va ser usada pels fang al 68. Macías va dir que, de moment, la prioritat era de lluitar contra Espanya... lluitem tots contra Espanya i després ja regularem els territoris... però quan vam ser independents va assassinar tots aquells que estaven plantejant la qüestió ètni-

...ní cap a la llibertat

CARME PUERTOLAS



ca. Obiang va dir el mateix..., que si el desconeixement, etc. Vosaltres no voleu el benestar del país, sinó el vostre egoisme personal de governar en el futur. Tenim formes diferents, uns grups d'uns altres, de veure la vida; un dret civil diferent. Els fang van venir a la costa de Guinea i no van respectar la propietat de les nostres terres que, segons el costum, no són enregistrades per escrit. El nostre territori és envaït. Després de la descolonització van prendre totes les cases dels blancs. El Partit del Progrés, en els seus estatuts, no parla de la forma de regular les ètnies, però sí de perseguir tota forma de tribalisme... a mort... bé, és un dir.

S. N. Confio en el seny de tots els qui som aquí... No he vingut a aquest debat perquè em facin un judici... D'altra banda pensava que tu, Martín, vindries en qualitat de representant d'una Lliga de drets humans i no com a polític. No té importància, però és un aclariment. Dit això, voldria que no tergiversessis els termes. Mai no hem dit que no calgui re-

Malgrat les diferències ètniques i les tensions polítiques, els guineans es mostren disposats al diàleg, tot cercant una estratègia comuna que porti la democràcia al país. Des de l'exili, Gabi Moto, Simplicio Nsué, Martin-Endje, Clotilde Vaz, Evaristo Oko i Esteban Mba lluiten, com molts compatriotes seus, treballen per enderrocar la dictadura de Teodoro Obiang.

gular els aspectes ètnics de la Guinea; hem dit que això ha d'entrar en la Constitució. D'una altra part, ningú mai no ha titllat tots els gallecs de franquistes pel fet que el dictador ho fos. Resulta que ara jo he tingut la desgràcia divina de pertànyer a una ètnia que governa el país, i que ser fang et converteix tot seguit en un botxí. Els plantejaments no han d'anar per aquí. Recorda que la primera víctima de Francisco Macías fou un fang i que Macías fou sostingut per individus de totes les ètnies i no tan sols i de forma exclusiva per la seva pròpia.

M-E. Llavors estàs d'acord que s'ha de regular la qüestió ètnica?

S. N. Ningú no t'ho ha negat això!

G. M. I és clar que s'ha de regular!

EL TEMPS. *Sembla que esteu en ple procés de transició democràtica. Aquest procés és conduït d'una forma adequada o no ho és?*

M-E. Actualment, no. Obiang és qui té tots els poders. Encara es permet de jutjar persones com Severo Moto.

S. N. No és fàcil de parlar de transició en un context encara de plena dictadura. Obiang ha empobrit materialment com espiritualment el nostre poble. Ens caldria, primer de tot, el suport ple de la comunitat internacional, d'Espanya especialment. El marc de joc és quasi inexistent. Obiang tampoc no ha demostrat mai que vulgui deixar el poder; el seu entorn tampoc no li ho fa fàcil. D'una altra banda tampoc ningú no vol córrer el risc d'un canvi que porti sang. Ara més que mai cal la unitat de tots els partits, polítics valents que treballin des de dins de la Guinea, i des d'aquest punt de vista Severo Moto ha complert.

EL TEMPS. *Creieu que s'hauria de forçar l'exili de Teodoro Obiang?*

S. N. Seria la sortida menys dolenta.

M-E. No crec que sigui gaire necessari que Obiang marxi perquè arribi la democràcia. Això es pot fer creant un marc legal adequat que determini quin és el seu poder. Convertir-lo en una espècie de cap d'estat sense poders, mentre els experts vagin conduint la transició. Obiang podria restar al país i veure per si mateix les bondats d'un sistema democràtic.

EL TEMPS. *Però els crims comesos per Obiang pesaran. Amb l'arribada de la democràcia és molt possible que el seu poder econòmic serà redistribuït. Fins a quin punt s'hi avindria?*

G. M. Seria una discussió important. Tinc entès que, a Teodoro Obiang, li han arribat a oferir una mena d'exili daurat. De totes maneres, bé caldrà, quan arribi el dia, reciclar les estructures de l'antic règim, integrar-les.

M-E. No crec que, una volta Obiang tret del poder, vulgui recuperar-lo de forma violenta.

EL TEMPS. *Quin paper hi fa l'estat espanyol, en aquest procés de canvi?*

S. N. Molt ambigu. En Espanya ningú no ens ha donat mai res. Hi trobem a faltar la seva presència directa.

ESTEBAN MBA. Es parla molt també dels escàndols dels espanyols a la Guinea. Però vull dir que també França n'hi protagonitza. Fa uns dies morien dos cooperadors francesos, curiosament eren d'origen africà, perquè en sabien molt, de la corrupció existent a l'ambaixada francesa -dels quaranta-un milions de francs destinats a la rehabilitació de l'hospital de Bata, que mai no s'ha fet. D'altra banda tinc entès que el director de la cooperació francesa ara mateix es troba a Magadascar i que a França mateix es busca una altra persona implicada en l'afer. D'aquí a poc una comissió internacional investigarà aquest assumpte. No volem una Guinea vivint eternament dels cooperants. I tornant al paper d'Espanya que planteges, trobo que Espanya s'ha d'animar fins i tot a parlar d'economia.

M-E. Certament Espanya perd totes les



GABI MOTO

"Hem de tenir una constitució pactada per totes les ètnies, per tot el conglomerat social".



SIMPLICIO NSUÉ

"Forçar l'exili de Teodoro Obiang seria la sortida menys dolenta".



CLOTILDE VAZ

"Abans de la independència vivíem en pau. Què passa ara?"



MARTÍN-ENDJE

"Existeix un 'projecte fang' d'allò que s'ha de fer amb la resta de les ètnies. I es va complint".

oportunitats. No fa res per afavorir la transició, segueix el joc d'Obiang. Quan el cop d'estat de Macías hagués pogut mirar d'evitar-lo, de censurar-lo.

G. M. Sí, sí... però no creus, Martín, que primerament haurà d'afermar el seu paper internacional?

M-E. És veritat. No ens oblidem que Espanya és a Europa allò que la Guinea és a l'Àfrica. Parlem d'un país molt feble en el context de la comunitat internacional. El Marroc ara mateix li està prenent el pèl en tota aquesta qüestió de la pesca.

S.N. Els diplomàtics espanyols a Guinea no tenen ni idea del que passa al país on treballen. Al 83 protegiren, enfront d'Obiang, Florencio Micó, un antiespanyol que intentà un colp d'estat. Només va faltar que el fessin fill predilecte d'Espanya.

EVARISTO OKO. Però anem a veure. És que realment Espanya es planteja res sobre Guinea? Tothom ha esperat i espera molt dels espanyols, però en realitat som rebutjats. Costa d'assumir, però és l'absoluta veritat. No hauríem d'estar tan obsedits amb els espanyols. Ens han defraudat.

S. N. La Guinea, parlem clar, ha estat per a Espanya un accident històric.

EL TEMPS. *Les eleccions municipals ja són aquí. Què en penseu?*

G. M. Teodoro Obiang sap molt bé el que es fa. Triarà observadors internacionals provinents de Togo, del Camerun, de Gabon..., països de conxorxa. Després deixarà sense diners els possibles alcaldes de l'oposició. A més, la llei electoral encara preveu que nomeni els alcaldes de Bata i de Malabo. Bé tenim notícies que fins i tot ja han tret gent del cens contrària a Obiang. Res d'allò que faci és de fiar.

E. O. És una ironia constant. L'única transició de la Guinea és la que Obiang ens imposa. Sorpren també de veure que els països democràtics d'Occident només es mouen pels seus propis interessos. No ens enganyem, al capdavant les eleccions no seran netes.

S. N. És lògic. Els governs occidentals s'estimen més de negociar sempre amb els africans "ineptes". Espanya dins d'aquest context no n'és cap excepció.

EL TEMPS. *Abans heu parlat reiteradament del tema de les ètnies al vostre país. La qüestió ètnica, per la polèmica que suscita, és un problema molt important actualment per als guineans.*

M-E. Doncs sí. Es fa imprescindible regular, que resti clar a la Constitució, tot el tema de les ètnies, insisteixo. Estic segur que si no ha passat res encara, és perquè els bubis, els ndowes, els fang... no tenen diners per a comprar armes. El tema de Ruanda és molt proper. Els fang, amb el suport del poder d'Obiang, s'aprofiten, van al darrere dels del

clan de Mongomo... Hi ha un "projecte fang" d'allò que s'ha de fer amb la resta d'ètnies. De segur que Severo Moto si puja al poder el seguirà.

S. N. On és aquest projecte? Qui ho diu, això?

M-E. Fou dissenyat ja abans de la independència. Bonifacio Ondú ja deia que quan els fang pujarien al poder repoblarien totes les regions dels país amb fang. I això es va fent. Mai no he vist cap fòrum en el qual un fang condemni els abusos dels de la seva ètnia. Penso que en un futur a Guinea hauran d'existir dues cambres. Una d'elles, com al Parlament espanyol, s'haurà de regir per ideologies però l'altra haurà de representar les ètnies.

S. N. No sé de què parles. Mira, Martín, a hores d'ara ja hauries de tenir una mica de seny. Jo sóc fang i mai no he tingut dificultats amb les altres ètnies. No existeix aquest projecte. El projecte d'Ondú a què al·ludeixes és impossible i tu ho saps. És la primera vegada que sento una tal aberració. Si existís, els fang seríem el poble més idiota de la Guinea! Pensa que durant les dues dictadures, la de Francisco Macías i aquesta de Teodoro Obiang, la majoria de víctimes han estat fang. És una idea completament absurda.



EVARISTO OKO

"Tothom ha esperat i espera molt dels espanyols, però en realitat som rebutjats".



ESTEBAN MBA

"El problema és si serem capaços de concebre un estat descentralitzat..."

E. M. Com molt bé diu Simplicio, els fang tenen més víctimes que ningú. El cas és si serem capaços de concebre un estat descentralitzat. S'hauria de fer.

G. M. El nostre partit hi està completament d'acord en aquest punt.

E. O. El problema és que les ètnies minoritàries no estan preparades políticament.

E. M. Crec que estem tots d'acord que el problema ètnic és molt seriós. Sóc ndowe i també jo he sentit parlar del "projecte fang". Hem d'arreglar els problemes abans que no passi res perquè després potser serà ja massa tard.

S. N. Agrairia a Martín-Endje que ens fes arribar al Partit pel Progrés aquest presumpte "projecte fang". Crec que és sense cap mena de dubte un assumpte d'alt interès nacional. D'altra banda em dol molt, Martín, la generalització que fas quan parles dels fang.

G. M. Bo. Crec que malgrat tot és positiva aquesta taula rodona. Coincidim en les coses fonamentals. Tots volem el millor per al nostre país. Ens cal parlar més, fer més reunions com aquesta. Que associacions culturals guineanes i partits ens trobem. No oblidem que treballem per una Guinea democràtica en bé dels nostres fills. La cosa no se'ns presenta gens fàcil.

Francesc Viadel

Premis de l'Institut del Teatre 1995

Convocatòria:

PREMI IGNASI IGLESIAS 1995

(textos teatrals)

PREMI ADRIÀ GUAL 1995

(de muntatges teatrals en llengua catalana)

PREMI JOSEP MARIA DE SAGARRA 1995

(traduccions teatrals)

PREMI JOAN MAGRIÑÀ 1995

(d'interpretació de dansa)

PREMI AURELI CAPMANY 1995

(assaig i investigació sobre dansa catalana)

PREMI MARIA VILÀ 1995

(d'interpretació teatral)

PREMI RICARD MORAGAS 1995

(coreografies de dansa)

PREMI JOSEP MARIA CARBONELL 1995

(de muntatges de teatre de titelles)

Data termini d'admissió de treballs 16-10-1995



Diputació de Barcelona

Demaneu les bases a:

INSTITUT DEL TEATRE DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA

Nou de la Rambla 3, Tel.(93) 317 39 74. 08003 Barcelona